

Megjelenik
minden hó 1-én és 15-én.

Előfizetési ár
Egész évre 6 frt o. é.
Félévre . 3 " " "
A közlemények és előfizetések bérmentve küldendők.

Szakhirdetések
egy péld. hasábsora 6 krral számítottatik.

HASONSZENVI KÖZLÖNY.

Alapos ismereteket terjesztő orvosi lap a homœopathiáról.

Előfizethetni

vidéken
minden cs. kir. posta-
hivatal utján.

Gyöngyösön
a szerkesztőnél.

Egerben
az érseki lyceumi
nyomdában.

Szerkesztő-tulajdonos: **Horner István**, a gyöngyösi közkórház igazgató-főorvosa.

TARTALOM: Hártvás toroklob (angina diphtheritica). — Súlyos fejsérülés, agyrázkodással. — Megmérgezési eset körösbogárral Szalzburgban. (vége). — Az egy. érseki. pillagdában 1864-ik év folytán intézett leبتani észleletek eredményei. — A közkórházak megismertetése (vége).

Hártvás toroklob. (Angina diphtheritica)

A hártvás toroklob a németországi hasonszenvi központi orvosegylet 1864-ik évben megtartott közgyűlésének egyik főbb tanácskozási tárgyát képezé. Sajnosan kell bevallanunk, miszerint ezen tanácskozás bennünket egyáltalában nem csak ki nem elégített, de azonfelül azon gyanút is ébreszté fel bennünk, hogy a jelen volt tanácskozók között igen csekély számmal lehettek, kik e veszedelmes kórt tisztán és valóságosan csak egy esetben is maguk észlelték volna. Ami pedig e tanácskozás iránt bennünket leginkább megdöbbenett az volt, hogy e kór természete felett minden felvilágosításokat, és eszmecseréket kizárva, a kérdés akként tétetett fel, mily gyógyszereket tapasztaltak a jelenlevők a hártvás toroklob ellen? tehát csak a therapeuticus eredményeket hájházták, a kórtani változásokkal, a kórnak lényegével mitsem törődén.

Már uraim! a hasonszenvi gyógyelvnek alig van nagyobb tisztelője nálam, de mindamellert meggyőződészem az, hogy ha valamely pathologikus eszmének tisztább és alaposabb fogalmakat ellenfeleinknél kölcsönözni nem tudunk, vagy tartjuk azt szemünk előtt és annak elveiből induljunk ki, vagy vegyük azt a mi tisztább és hivebb észleleteink következtében erős bonczkés alá, nyilatkoztassuk ki hiányosságát, vagy ismerjük el annak alaposágát. De csak amugy röviden kimondani, hogy mindaz, a mit az allopathiai kórtan e betegségről állit hypothesis, ennél fogva az a gyógyszer megválasztásánál tekintetbe sem veendő, azonfelül hogy igen merész állítás, egy tudományos társulatnak megalázására is szolgál.

Eredménytelen levén a központi hasonszenvi orvosegylet tanácskozása e tárgy felett, és pedig nem csak amint említettük a kór lényegére, de valljuk meg a the-

rapiára nézve is, esztünkbe jutott, hogy e téren nékiünk is volt már alkalmunk tapasztalatokat gyűjteni, melyeket e helyen előterjeszteni most már annál inkább kötelességünknek ismerjük.

A hártvás toroklobról némely történetirók állitják, hogy már Aretaeus előtt malum syriacum, vagy Aegyptiacum nevezet alatt ismeretes volt, több századig azonban róla említés sem tétetett A 17-dik században Spanyolhonban nagy kiterjedésben uralkodott. A legtökéletesebb leírását a Francia orvosoktól vettük. A 19-dik században németországban s innét hazánkban is elterjedt. Ez nem egyenlőfajú azon kórral, melyet a gyermekeknél hártvás torokgyík (Croup) nevezete alatt ismerünk, mert először: a hártvás toroklob nem csak gyermekeket támad meg, hanem minden korban különbség nélkül bekövetkezhetik, továbbá a Croup származásának oka jobbadán külártalmakban található fel, azonfelül a Croupnál a reszelő légzés oly sajátosság, melyet ha valaki életében egyszer hallott, azt soha elfelejteni nem fogja; végre a Croupnál a halál fulladás következtében, a hártvás toroklobnál pedig a kór hagyományos indulatánál, és végső elgyengülés folytán áll be.

A hártvás toroklob vagy eredeti, vagy következményi kór. Az első esetet előfordulni láttuk görvély kóros egyéneknél minden külök nélkül, a másikat heveny bőrkiütégek után. Felhozatnak mások által oly esetek is, midőn a hártvás lob megszűntével fejlődtek ki heveny bőrkiütégek.

Az első esetet észleltük 3 év előtt, egy másfélórányi távolságra lakó közbirtokosnak 10 éves leányán, ki gyenge test alkatásán kívül, a görvélykóros vérvegyületnek nyilvános jeleit adá. Fejtájás, az állati hőség növekedése, hányásra való késztetés, rekedtség, ritka köhögés, és fájdalom érzete a torokban valának a legelső körjelenetek. Az előszámlált kórtünetek így foly-

tak le két napig, anélkül, hogy azon esemény a szülőköt aggasztotta volna, sőt mivel a bőrön apró veres foltok is jelentkeztek, tökéletesen azt hívék, hogy vörös himlő van kifejlődésben. Azonban az erőnek rendkívüli fogyatkozása serkenté végre a szülőköt orvosi segítség után látni. Harmadnapra ekkint a beteg látogatására meghivatván, mennyire megdöbbsentem, midőn már a mellék szobában a lélegzésnek rendkívüli hörgése elhallatszott. A beteg ágyához közeledvén, azt félig álmó állapotban lenni találtam, melyből erős kiabálás után is alig lehetett eszméltre hozni. Nyugodtan vizsgálván az objectivus jeleneteket, láttam mint emelkedett fel az ágyból néha a beteg hirtelen, a midőn ökröndözésektől kihozott, melyekkel néha egész darab hárttyákat vetett ki, mit mindenkor véghetetlen erőfogyatkozás követett. Az érverés gyenge, sebes. (120) a be és kilégzés akadályozva történik, fejét a beteg erősen hátra feszíti, orlyukai szétfeszülnek, erős hörgés hallatszik a mellben, az elrekedés tökéletes, keze fejein söt a fel és alkaron is a vörös himlő világosan látszott, a foltok azonban nem voltak eleven vörösek, hanem sápadtak, sőt némely helyen barnák, a test többi részein hasonló foltoknak semmi nyoma sem vétethetett észre. Az arcz halvány, a köthártya vérrel megtelve, a test izzadt, de az alsó végtagokban hidegen. A torok vizsgálata egészíté ki azonban még csak a valóságos kórhatározatot. Már a nyelv maga egész területében barna hárttyával behúzódvá, az egész torok, a mandulák, a nyelvcsap ugyan oly nemű hárttyával bevonva lenni találtattak.

A hörgés a be és kilégzésnél, a tökéletes hangtalan-ság bizonyíták, hogy a lélegzés akadály a gége területéig, sőt hihetőleg még mélyebben is elterjedett.

Ily kórrajz mellett a kór kimenetele természetesen a legszomorubbnaik nyilatkozathatott ki. Belladonna és Mercur valának azon szerek, melyeket felváltva még megkisírtettünk, azonban félelmünk nem volt alaptalan, miután másnap délután ekként 4-ed napra megbetegedése után a reményteljes kis leány élni megszűnt. Ezen kóreset bár szerencsétlen kimenetelű volt, mindamellett fontos következtetésekre szolgáltatott alkalmat, mert ebből láttuk:

1) Hogy a heveny bőrkütegeknél a hárttyás toroklob kifejlődésére való hajlam erősebb, ekként azokat első kezdetökben elhanyagolni nem tanácsos.

2) Hogy a mai gyógytannak kórtana, mely azt állilja: „hogy a hárttyás toroklob lényege a vértulajdon-ságában rejlik, honnét a hárttyák gyüleme a kór tartalma alatt nem csak a torokra és a torokkal összekötetésben álló takhárttyákra, hanem általánosan kiterjed“ szerintünk nem ép correct, miután az idegrendszernek szenvedése, mint az előadott kórjelekből kitetszik, meg-

előzi a vér kóros elváltoztatásának tünetényeit, és így inkább azt hiunénk, hogy a hárttyás toroklob az idegrendszer, és csak utólagosan a lélegzés megakadályozása miatt, mely által a vérkészítés, és vérfolyás akadályoztatik, a vér kóros elváltozásának tulajdonítható. Támogatják végre ezen állításunkat.

3) Több tekintélyes sebészeink által szerencsésen véghezvitt mütétel (tracheotomia), mely bár ritka esetben sikerül, de szerintünk alig sikerülne egyben is, ha a hárttyás toroklob lényege egyedül a vér tulajdonságában rejlenék, miután a hárttyás toroklobnál, midőn a vér kórtinetek világosan bekövetkeznek, a vér rothasztó indulatot vesz fel, és ez esetben igen merész kívánság volna, a mütételtől még kedvező eredményt is várni. Mütét után pedig a feghiresebb műtevőink maguk beállják, hogy a mütétel után pár percz mulva a beteg vidór és egészen nyugodt lesz, hogyan lehetne ily hirtelen javulást egy mélyen fekvő vér elfajulásnál észlelni, ha ez elsőrendű és nem egy másik fontos rendszernek következése volna! E szerint.

4) A hárttyás toroklobnál az ideg és vér rendszer együtt vannak megtámadva, mint ezt a kisíró kórjelek világosan tanusítják, ezek csak együtt képezik alapját a kór fejlődésnek.

A második kóresetet a kórházban volt alkalmunk tapasztalni, melynek lefolyása ekként volt:

Deutsch Emil 15 éves, rk. árva pest-városi születésű, nagy mérvben görvély kóros, 1864 ik évi junius 5-kén nagybátyja házánál Gyöngyösön megbetegedett csorvás hurutos jelenségekkel. Nagybátyja e kóron hirtelen gyözedelmeskedni akarván, a betegnek hánytatót adatott be, mely megtette a maga hatását anélkül hogy a kór lefolyásán változtatott volna, eszerint jun. 7-kén a beteg kórházi ápolás alá adatott.

Csorvás hurutos jelenségeken kívül a vörös himlő az egész testet ritkán látható mennyiségben borítá el. A köhögés alatt mellszurásokat is panaszolt, a mellkas külvizsgálatánál bőséges izzadmány jelenléte észleltetett Bryonia e kórnak egész lefolyását akként enyhíté, hogy 13. az erős, száraz görcsös köhögés miatt a betegnek egy pár adag hyosciamuson kívül, egyéb segítségre szüksége nem volt. 15-én a köhögés megszűnt, a beteg az ágyból felkelt, és annyira jól érte magát, hogy 16-kán és 17-kén a melegdéli órákban az udvarban is sétálhattott, másnap öt már haza bocsátani szándékoztam. Este azonban a beteget meglátogatván, öt lázas állapotban, főfájás, bádgyattság és torokfájdalommal találtam. Meghütéstől vélvén e kórjelek eredetét származottnak, a torok állapotját az estéli homályosság miatt meg nem vizsgálhatván mercurt rendeltem. Reggel a javulás he-

lyett nevezetes rosszabulást észleltem. A beteg anyyira elrekedt, hogy egészen hangtalan volt, fej-nyakszirt-torokfájás kinozák őt folytonosan, az erő egyszerre úgy elveszett, hogy az ágyba felülni sem volt képes, hörgő és szakadozott légzés, kékes ajkak, megakadt emelkedése a mellnek, mely miatt a fulladástól félt, kisírek az említett kórtüneteket. A torok helybeli vizsgálatánál a kór természete egészen világossá vált. A nyelv, az egész torokhártya szalonnához hasonló hártya gyülemmel volt beborítva, a hártya barnás színűek, gyakori krakogás és köhögéssel nagy mennyiségű, sűrű nyál ürül ki, mely közt nevezetes mennyiségű hártyaakat lehetett felfedezni.

A mercurt folytattam miután úgy látszott, mintha a hártya elválnának, és a toroktakhártya több helyen tisztulna. Azonban az általános kórtünetek mindinkább nevedtek, a légzés rövidebbé vált, az érverés félbenhagyóvá lett, a szájból büdös szag szivárgott, a beteg csak a fulladásnál ébredett, különben szunyadozó (Soporosus) állapotban feküdt, hideg izzadás tapasztaltott a testen; mindezen jelenségek 21-én az Arsenicum választására vezettek, bár, minden siker nélkül, miután a beteg 23-án éjjel 2 órakor meghalt.

A következő napon a hulla bonczolatát eszközöltük, a midőn nem csak a torok takhártyát, hanem a légesőt, és a tüdők ágait is a leirt hártyaakkal beborítva lenni találtuk. Maguk a tüdők hervadtak, és mindkettő de főleg a jobb gümökkel megtelve volt. A test egyéb életműveiben semmi kóros változások észre nem vétettek.

A harmadik eset magángyakorlatomban 1864 okt. havában fordult észleletem alá.

S. I. helybeli építőmesternek 5 éves gyenge testalkatú fia hihetőleg meghűtés következtében erős borzongástól lepetett meg, melyet nagy és tartós forróság követett. A gyermek azonfelül hogy fejét fájlalta, legfőbb panasa a torkában volt, 24 óra múlva e beteg látogatására felhivattam.

Az első tekintetre látszott, hogy a gyermek a lélegzet után kapkod, a mell nem emelkedik, hanem a has izmai annál inkább működnek, az orrlyukai kifeszültek, szája nyitva áll, állomkóros állapotban fekszik, arca piros, szemei kidülledtek, hangja egészen elrekedt.

Mindenek előtt a torok belvizsgálatához fogtam, hol a nyelv csak keveset, de a nyelvcsap és mandolák szalonnához hasonló hártya gyülemmel valának beborítva.

Gyógyszerelésünket apis-sal kezdtük meg; a következő napon anyjától hallottuk, hogy a lefolyt éjjelen azt hitték, hogy a gyermek megfullad, nagy nyugtalanság között néha egy pár apró darab hártyaakat is

huztak ki szájából, az adott szernek ekként semmi hatását sem tapasztalván belladonnát mercurral felváltva 2 óránként rendeltünk. Másnap a gyermek nyelve egészen megtisztult, a torok takhártya még a tegnapi állapotban találtatott. A nevezett szereket állandóan folytattuk, és teljes megelégedésünkre harmad nap már a torok is tisztult, 5-öd napra a gyermek láza megszűnt, étvágya bekövetkezett s 7-ed napra tökéletesen meggyógyulván, minden további gyógyszerelés feleslegessé vált.

Snylos fejsérülés, agyírázkodással.

Molnár Janos. 45 éves, Rk. Nagy Rhéde, heves-megyei születésű, foglalkozására szőlőpásztor. Mióta őt a lakosok ismerik, soha tökéletes elméje nem volt, noha senkit sem bántott, sem pedig valakinek kárt nem okozott. Nyolcz nappal ezelőtt, midőn a szőlők végén feküdt, többek által orozva megtámadtatott, és botokkal a fején több ütést kapott. A beteg az ő megtámadóit felnem ismerte, mert az első ütésre eszméletétől azonnal megfosztatott, szólni többé nem birt, hanem gyakori hányástól gyötörtetett. A járási sebész rögtön kivetett hozzá, ki a beteget nyolcz napig orvosolván, miután ennek sem gondviselője nem volt, sem pedig nagy remény élete megtartásához nem mutatkozott, 1864-ik évi szept. hó 27-én kórodánkba hozatott.

Jelen állapot. A felvételi napon a vizsgálat alkalmával az egész fejtető sériülés-okozta sebekkel telve volt; nevezetesen:

a) a homlokcsont-koszoru és mindkét falcson nyilvarránya felett háromszög alakú, öthüvelyk hosszú, háromhüvelyk széles, a bőrtől lebeny formára egész a csontig lemesztelenített sebhely, hol a jobboldali falcsonon három szögletűleg az egész seb kiterjedésében, egyvonalnyi mélységre, maga a csont behorpadva és megrepedve találtatott. -- Továbbá:

b) a fejtetőn haránt irányban. jobbról balfelé terjedő, háromhüvelyk hosszú, és háromvonal széles, a csont hártyaúg beható zúzódott sebhely.

c) a balfali csonton, az előbőnyétől párvonalmi távolságra, kéthüvelyk hosszú, háromvonal széles, és négyvonalnyi mélységű zúzódott sebhely.

d) a balfalcsont közepe táján, hátulról mellfelle terjedő, négyhüvelyk hosszú, háromvonal széles zúzódott sebhely.

Ezeken kívül a betegen e következendő általános kórtünetek tapasztaltattak: a beteg eszméletlenül feküdt, a hozzá intézett kérdésekre nem felelt, nyugtalansága oly nagy volt, hogy az ágyban egy percig

sem akart maradni, fejről mindent letépett, s e miatt őt az ágyhoz lekötteni kellett. Nagyobb nyugtalan-ságok után mindig hányás következett, mely zöldszíni volt. Érverése lassú, gyenge, teste hideg, a kiürülések tudtán kívül történtek. — A leirt sebektől csekély mennyiségű véres geny választott el.

A beteg élete megtartásához, miután az agy bántalom annyira súlyos volt, kevés remény maradt fel.

Gyógyszerelésünk ezekből állott: jeges borongatások a főre, arnica tincturával vegyítve, belsőleg pedig arnica a 6-dik hig. 6 csepp 6 uncia vízben, 2 óránként egy evőkanállal; külsőleg pedig azonfelül a sebek szélei amennyire lehetséges volt, ragtapaszszal összehuzattak. Harmadnapig a beteg állapota keveset változott, ekkor azonban nyugodtabb kezdett lenni, a hányás végkép megszűnt, a beteg a körülötte levőkre figyelt, a rendeletek iránt engedelmességet mutatott, érverése emelkedett, az állati meleg a testben visszatért, sőt negyednapra már a levesét is jóízűen megette.

Oct. 1-én a ragtapasz a sebről levétetett, s a sebek állapota megvizsgálatván kitűnt, hogy most már igen bő genyedezés állott be, mely különösen az a) alatt megemlített sebnél a homlok alá egész a felső szemhéjig terjedni és súlyedni látszott. A hideg borongatások eltávolítatván, miután a sebek kitisztitattak és újra ragtapaszszal összehuzattak, a homlok körül egy alkalmas nyomás tétetett, mely a geny súlyedését, megakadályozni képes volt. Belsőleg a betegnek *silicea* 30-dik hig. rendeltetett. Miután a sebek naponkint kétszer kitisztitattak, és újra bekötettek, a geny elválasztás mindinkább megfogyott úgy annyira, hogy oct. 12-kén már a nyomás a homlokra feleslegessé vált. A beteg folytonosan feljárt, étvágya kielégíthetlen volt, s mivel fájdalmai nem voltak, szüntelen elbocsáttatását sürgette s bár a b) c) d) alatti sebek tökéletesen behegedtek, minthogy a homlok sebnél, hol a lebeny csekély anyag veszteséggel a csonthoz nőve maradt, még két hüvelyknyi nagyságú lemeztelenített terület maradt fel, ennek tökéletes kipótlását is bevélni ohajtván, kérését kénytelen valék megtagadni. A furfangos beteg a jótanácsra nem halgatott, s oct. 18-kán egy jóalkalmat felhasználva az intézetből haza illantott. Nehány nap múlva a beteget ismét láttam, de mivel az otthonmaradás szükségét érzékenyen tudta előterjeszteni, kivánságát teljesítém, reá az előjáróknak szoros felügyeletet ajánlván.

Megmérgezési eset kőrösbogárral. (Cantharides)

(Vége)

Orvosi vélemény.

Ad 1) N. A. hulláján felvett bonczolati tünetnyekből, és a belekkel véghez vitt physikai és vegytani vizsgálatból bizonyosan állitathatik, hogy annak halála közvetlenül és egyedül a gyomor és belek-gyulladásából, és heveny vérfelbomlásból, a kőrösbogár használata által előidézve, következett be, hogy eszerint N. A. közvetlenül és egyedül kőrösbogárral megmérgezés folytán halt meg.

A gyomor és bélgyuladást az egész gyomorban elterjedt elevenebb vörösség, daganat, vérbőség, porhanyosság, és könnyű szétszagathatoság — a belekben bár helyenkint, de egész lefolytokban ugyan azon kör-tünetek észrevétele tanusítják; a heveny vérfelbomlást a vér folyékonyága, az egész vérnek sötét színe, és a legnevezetesebb életművek, mint az agy, tüdők, máj lép vérbősége.

Az összes vérnek folyékonyága a rothadástól nem származhatott, mivel ez (a hulla a halál után 3-dik napon bonczoltatott) még oly fokra nem terjedett, hogy a vérbomlás ez által következett volna be.

A kőrösbogár mint tudva van étető mérge (ätzen-des Gift), mely ha elegendő mennyiségben a testben vitetik, gyomor, bélgyulladás, és heveny vérfelbomlás által gyilkol; mivel tehát N. A. hullájában a gyomor és belekben kőrösbogarak fedeztetek fel, és azokban az elősorolt körtünetnyek is észleltettek, e szerint kétséget nem szenved, hogy N. A. a kőrösbogarak használata által okozott megmérgezésben halt el.

Más kóralak, mely magában halált okozott volna N. A. hulláján nem találtatván ekként ilyennek a halálozásra befolyást sem lehet tulajdonítani, mely körülmény bizonyítja, hogy N. A. közvetlenül és egyedül a kőrösbogár használata által halt meg.

Ad 2.) Tekintve a bonczolásnál a gyomorban, belekben, és egyéb has életművekben észlelt tünetnyeket; tekintve, hogy utolsó betegsége alatt erős hányása és hasmenése volt, és hogy a hullából csak 1 szemer kőrösbogár választathatott el, mely tapasztalat szeríleg igen csekély adag arra hogy egy koros embernél halált okozzon; eszerint bizonyos az, hogy N. A. sokkal nagyobb mennyiségű kőrösbogarat használt el, mint a mennyi a hullából elválasztathatott.

Ad 3.) Ezen nagyobb mennyiség egész bizonyossággal mérték szerint megnem határozható; hogy azonban N. A. sokkal nagyobb mennyiséget vett be, bizonyítja a belekben észlelt igen számos apró, mérték szerint megnem határozható kőrösbogárrészek.

a halált megelőző erős hányás és hasmenés, melyek által a gyomor és béltartalom nagyobb része kiürült, végre a nagyfokú gyomor és bélgyulladás.

E helyen megjegyeztetik, hogy a körösbogár hatása iránti fogékonyság nem egyenlő; ennél fogva azon mennyiség, mely egy koros embernek meggyilkolására elegendő, még ez ideig nincs kimerítve. Orfila 24 szemer körösbogárportól látott halálozást bekövetkezni. Amoureux szerint egy esetben egy szíppanat okozott halált, más esetben 1 kanálnyi csak melegséget a gyomorban és égetést a vizelletben. Hosak állítása után 6 uncia körösbogárfestvény semmi veszélyes kórtüneteket, Pereira után 1 uncia már veszélyes jelenségeket idézett elő. Idült borkütegeknél a körösbogárfestvény (1. rész körösbogár, 6 rész borszeszeszel) bőséggel 20 cseppen felül rendeltetik.

Ad 4.) N. A. hullájában a szakértők által elválasztott mennyiség nem volt elegendő magában és közvetlenül halált okozni, de elegendő volt az, mely hányás és hasmenés által kiürült, hozzávetvén azon számtalan apró körösbogárrészeket, melyek a belekben felfedeztettek.

Ad 5.) Ha N. A. buja és erkölcstelen embernek ismertetett, abból azon gyanú, hogy ő maga vette be a körösbogarat, tökéletesen igazolva van, kivált, mintán a körösbogár a nemzörészek izgató szerének ismertetik s e célra buja egyének által nem ritkán használtatik.

Ad 6.) A házmotozásnál egy porcelán findzában feltalált zöld ércfényű, test 3 szemer körösbogárból áll, oly mennyiség, mely nem lett volna elegendő N. A. halálát okozni, annyival inkább, mert ő ennek használatát megszokta, s ily egyéneknek sokkal nagyobb mennyiség kívántatik a halál előidézéséhez, mint a kik ezt meg nem szokták.

Ad 7.) Ha azon nő, ki N. A.-val ágyasságban élt azt állítja, hogy annak vizelletében, nem különben a magáéban is, míg vele együtt élt, ujnyi vastagságu nyál ülepet vett észre, ez annak lehetőségét feltételezi, miszerint N. A. hólyagtakárban szenvedett, ezt ágyassággal közölte, és hogy e takár a körösbogár használatától vette eredetét.

Ad 8.) Minthogy N. A.-t orvosló sebész csak 2 uappal halála előtt találta veszélyes bél és húgyhólyag gyuladásban, azonfelül a betegség valószínűleg a körösbogár túlmértékű használatából eredett, melynek előműködése a nemzörészek izgatottsága lehetett; ennél fogva nejjének azon állítása, hogy férje 5 nappal halála előtt még az ő buja szenvedélyét gyakorolta, hitelességet nyer.

Ad 9.) Mennyi ideig maradhat a használt körösbogár a gyomorban és belekben? egész határozottsággal elő nem adható, annyi azonban való, hogy a durvább darabok hányás és hasmenés által hirtelen kiüríthetők, midőn a csekélyebb részek a gyomor és béltakártyához erősen ragadván hányás és hasmenéssel könnyen el nem távolíthatók, tehát több napig a gyomor és belekben visszatartozkodhatnak.

Ad 10.) Ekként N. A. halálát tekintve egész bizonyossággal meghatározni nem lehet, mikor vette be a testében feltalált körösbogarakat; figyelve azonban az előbb felhozott adatokra, valószínű, hogy halála előtt több nappal nagyobb mennyiségű körösbogarakat vett be, melyek hatása a halált okozta.

Ad 11.) A lelemenyezésből kiderült, hogy a körösbogarakat durván szétozlott állapotban vette be.

Ad 12.) A körösbogarak igen kellemetlen szaguk és izüek, azonfelül a szájpádlás és torokhoz oda ragadnak, azokban karczó érzést okoznak, eszerint ha valakinek a körösbogár oly adagban, milyen N. A. hulláján feltaláltatott., beadatnék, annak azt érezni kellene ha vak volna is, mint N. A. volt.

Ad 13.) I. Igen csekély adagban a körösbogarak nem okoznak észrevehető hatást. Ha az adag cmetetik, a torokban, és légző művekben melegség érzete áll be, gyakoribb bélürítésekkel. Állandó használata mellett a húgycsőben égető érzés jelentkezik, gyakori húgyerőltetéssel, és a húgynak quantitativus és qualitativus elváltozásával. Némely esetben húgybőség áll be, máskor nem, ez utóbbiban a húgy sötétebb színű. Néha a némi ösztön nevedése is észrevehető.

II. Erősebb adagban a torokban, gyomorban, belekben és a légzőművekben forróság áll be, ágyékfájdalmak, égető érzés a húgyhólyagban gyakori ösztönnel a vizeletre, mely sokszor véres és fájdalommal választatik el, fájdalmas himvesző merevedés, ivaringeri bujasággal vagy anélkül, gyors érverés, forró test, sebes légzés, izgatott idegrendszer.

III. Még erősebb adag, erős égető fájdalmat a gyomorban, nagy érzékenység és állandó hányással, nagy szomjjal, szárazság és rosz szájjal, nem ritkán nyálfollyással, égető fájdalmat, rendellenes összehuzódást a húgyhólyagban okoz. Bár a húgyerőltetés folytonos mindamellet csak vércseppek választatnak el nagy fájdalmak között. A fojtó érzés a torokban, és a nehéz nyelés igen nagy nyugtalanságot okoznak. A beteg folytonos hasrágás, hasmenés, és alhas túlérzékenysége ájulás, szédelés, rángatózások, és tökéletes cüdüh, félrebeszélés, és álmatlanság által kinoztatik. A halál módja és neme különbözők. Közönségesen bél és a húgyrészek gyuladása folytán hal el a beteg, néha a heveny

vérfelbomlás ideges jelenetek kíséretében oka a halálnak.

Ad 14.) A boncolás egyedül azt tüntethette elő, hogy N. A. kőrösbogár megmérgezés következtében halt meg, nem pedig vajjon a kőrösbogarakat egyszerre vagy apródonkint fogyasztotta el. — Az erre vonatkozó egyéb felvilágosítás a 10 alatt adatik elő.

Ad 15.) Ha N. A. mint első szenvedését a vizellet alatti fájdalmat panaszolta, ez miután a kőrösbogarat ismételve bevette, ennek túlhasználatától származhatott.

Ad 16.) A bírói vizsgálat írományaihoz csatolt vényeket, és a kórtörténetét tekintve, az őt kezelő orvosok egyikének sem lehet hibás orvoslást, mely N. A. betegségét nevelte volna, terhére kitenni. Az őt kezelő sebész sept: 14-kén neki $\frac{1}{2}$ szemer eczetsavas szunyalt és 3 szemer beléndekvonatot, sept: 15-kén 2 szemer

mákonnyt egy adagra rendelt, ez oly mennyiség, mely sem nagy, sem károsan hatónak nem nevezethetik.

Ad 17.) Minden bizonnyal, — mivel ő ezt mint izgatót a nemiösztönre használta, s mivel saját ösztöne után a vese és húgyhólyag fájdalmai ellen savanyú tejfelt ivott.

Ad 18.) Az összes kórtünetekből, melyeket N. A. részint még élteben, részint a hullán tanusított, azon mennyiség, mely testében lehetett megközelítőleg 20 szemerre tételhetik ki, melyből a halálos kimenetel származhatott is.

Mint hogy a véghezvitt vizsgálódásból majdnem egész bizonyossággal kiderül hogy N. A. a kőrösbogarakat, melyek élvezete következtében megis halt, saját akaratjából a nemi ösztön izgatására használta, ez okból a neje ellen minden további vizsgálódás megszüntetett.

Az egri érseki csillagdában 1864-ik év folytán intézett lebtani észleletek eredményei.

I. L é g n y o m á s.

1864	Légsúlymérő párisi vonalok s azok ezredrészeiben a Reaumur-féle fagypontra visszaszámítva									
	Havi közép állás				Legmagasb állás	Legmélyebb állás	Legn. különbség	Napi középállás		
	9 órak. reggel	3 órak. délután	9 órak. este	általános				legmagasb	legmélyebb	
Január	336.224	335.723	335.978	335.975	340.359 (17-én 9 ór. reg.)	329.141 (29-én 3 ór. d. u.)	11.218	339.992 (17.)	330.028 (29.)	
Február	331.684	331.466	331.565	331.535	339.433 (1-én " ")	325.049 (9-én 9 ór. reg.)	14.384	338.954 (1.)	325.402 (9.)	
Martius	329.374	329.166	329.075	329.205	334.936 (14-én " ")	322.772 (29-én 9 ór. este)	12.164	334.485 (14.)	322.769 (28.)	
Április	330.729	330.315	330.496	330.513	334.845 (25-én " ")	327.174 (2-án 3 ór. d. u.)	7.671	334.232 (24.)	327.525 (2.)	
Május	330.798	330.404	330.623	330.608	333.647 (18-án " ")	325.633 (3-án " ")	8.014	333.010 (18.)	326.290 (3.)	
Junius	330.131	329.803	329.985	329.973	332.573 (25-én " ")	327.123 (11-én " ")	5.441	332.181 (25.)	327.510 (11.)	
Julius	330.355	330.181	330.313	330.283	333.218 (31-én 9 ór. este)	327.917 (19-én " ")	5.301	333.118 (31.)	328.184 (1.)	
Augustus	331.110	330.719	330.908	330.912	334.200 (30-án 9 " reg.)	327.120 (24-én " ")	7.081	333.895 (30.)	327.514 (24.)	
September	331.902	331.387	331.494	331.594	334.931 (28-án 9 " ")	328.336 (30-án " ")	6.595	334.790 (28.)	328.918 (30.)	
October	330.821	329.751	330.549	330.374	333.800 (6-án " ")	325.901 (29-én 9 ór. este)	7.979	333.589 (6.)	326.476 (29.)	
November	331.251	330.880	331.256	331.096	335.669 (1-én 9 ór. este)	323.644 (15-én 9 ór. ")	12.025	335.669 (1.)	324.873 (15.)	
December	333.881	333.585	333.755	333.740	338.066 (5-én " ")	328.274 (16-án 9 ór. reg.)	9.792	335.973 (5.)	328.669 (16.)	
Évi középállása	1864.	331.522	331.115	331.333	331.317	340.359 (jan. 17 9 ór. reg.)	322.772 (márc. 29. 9 ó. e.)	17.587	339.992 (jan. 17.)	322.769 (márc. 28.)
	1863.	331.977	333.552	331.688	331.755	338.806 (febr. 21 9 " ")	324.414 (" " " ")	14.392	337.955 (febr. 21.)	324.750 (márc. 29.)

A légsúlymérőnek évszakonkinti közép állása.

Észak	Év	Havi közép állás				Legmagasb állás	Legmélyebb állás	Legn. különbség	Napi közép állás	
		9 órak. reggel	3 órak. délut.	9 órak. este	általános				legmagasb	legmélyebb
Tav.	1864	330.300	329.962	330.065	330.109	334.936 (márc. 14. 9 ór. reg.)	322.772 (márc. 29. 9 ór. este)	12.164	334.485 (márc. 14.)	322.769 (márc. 28.)
	1863	330.829	330.344	330.525	330.571	334.926 (márc. 2. " reg.)	324.414 (márc. 29. 9 ór. este)	10.512	334.768 (márc. 25.)	324.750 (márc. 29.)
Nyári	1864	330.532	330.234	330.402	330.389	334.200 (aug. 9. 9 ór. reg.)	327.120 (aug. 24. 3 ór. délut.)	7.080	333.895 (aug. 30.)	327.510 (jún. 11.)
	1863	331.260	330.748	330.867	332.283	334.848 (jul. 2. 9 ór. reg.)	326.149 (aug. 21. 3 ór. délut.)	8.699	334.098 (jul. 2.)	326.286 (aug. 21.)
Őszi	1864	331.325	330.673	331.100	331.021	334.931 (sept. 28. 9 ór. reg.)	323.644 (nov. 29. 9 ór. este)	10.287	335.669 (nov. 1.)	324.873 (nov. 15.)
	1863	332.566	332.182	332.321	332.362	337.032 (nov. 28. 9 ór. reg.)	324.713 (sept. 23. 9 ór. reg.)	12.319	336.794 (nov. 27.)	325.373 (sept. 22.)
Téli	1864	333.930	333.591	333.766	333.750	340.359 (jan. 17. 9 ór. reg.)	325.049 (febr. 9. 9 ór. reg.)	15.310	339.992 (jan. 17.)	322.769 (febr. 9.)
	1863	333.253	332.935	333.040	333.137	338.806 (febr. 21. 9 ór. reg.)	324.999 (jan. 19. 3 ór. délut.)	13.807	337.955 (febr. 21.)	325.463 (jan. 19.)

Szélirányok felosztása az egyes évszakokban.

Évszak	Északi	É.É.K.	É.K.	K.É.K.	Keleti	K.D.K.	D.K.	D.D.K.	Déli	D.D.Ny.	D.Ny.	Ny.DNy.	Nyugati	Ny.É.Ny.	É.Ny.	É.É.Ny.	Uralkodó szél.	Ész.: Déli — Kelet: Ny. —		
																		északi	1: 0.244	1: 1.411
Tav.	1864	54	12	19	1	32	3	11	3	20	1	22	2	24	4	36	32	északi	1: 0.244	1: 1.411
	1863	61	11	17	5	30	3	23	3	13	8	10	3	37	8	27	15	"	1: 0.305	1: 1.083
Nyár	1864	93	7	18	3	25	1	8	0	15	0	18	5	23	2	36	20	"	1: 0.141	1: 1.622
	1863	87	14	16	1	11	0	6	1	21	19	12	4	15	3	44	22	"	1: 0.344	1: 2.241
Ősz	1864	60	6	18	1	45	0	28	8	36	5	21	2	16	1	18	10	"	1: 0.616	1: 1.748
	1863	65	4	17	4	35	1	31	6	25	3	25	0	16	3	27	11	"	1: 0.437	1: 1.059
Tél	1864	88	11	18	2	32	1	15	6	34	1	8	2	14	2	27	10	"	1: 0.395	1: 0.810
	1863	59	8	10	2	22	2	15	6	32	4	17	6	28	5	25	29	"	1: 0.336	1: 2.035

(Vége következik.)

Dr. Monte-Dégói Albert Ferencz.

A közkórházak megismertetése.

(Vége.)

Adó és pótlékok az épület után vagy netalán haszonbér a betegek által felhasznált helyiségek után úgy a mint fizetettek, számadásban veendő.

A kinyomozott haszonbér egy a kórházi intézet tulajdonához tartozó épület után, melynek helyiségei a kórház szükségére fordítottak; nem különben a kórház alaptökéi után járandó kamat illetékek, a tápdíjak kinyomozásánál, a kiadások kiszámítására nézve alapul nem vétethetnek fel. Minthogy a nyilvános közintézetek jótékony intézetek, eszerint a tápdíjak behajtásánál nem haszon, hanem egyedül a hiány fedezése, mely a betegek tartása által okozatik, czéloztassék.

5-ször A tápdíjak meghatározásánál a jövő évekre, mindenkor a legközelebb lefolyt 3 kórházi évekről bebizonyult tápdíjak vétessenek fel alapul. Azon három észleleti évekből mindazáltal: a különös kedvetlen körülmények által előidézett drágasági évek, nem különben azon évek, melyekben szokatlan hevességgel uralkodó járványok, mind a helyiségi áraknak emelését, mind pedig más szükségletek árszaporodását okozták, kihagyandók.

6-szor A tápdíjak felszámítása azon intézeteknél, melyek minden betegüket egy osztályzat szerint ápolják, eszerint történjék: A felszámításra alkalmazható kiadásoknak összege az 5-ik pont alatt említett 3 kormányzati évekről, az utolsó évi ápolási napokkal osztatik, az ekként megnyert összeg kimutatja a rendes díjt fejenként és naponként a jövő kormányzati évre.

7-szer Az ápolási napok meghatározásánál, ebben mind a beteg felvételének mind elbocsátásának napja beszámítandók.

Az intézeteknél e tekintetben divatkozó egyéb gyakorlatok eltörölendők.

8-szor Oly kórházi intézeteknél is, hol a betegek különféle módon élmeztetnek, az az különféle élmezési osztályaik vannak, a tápdíj a fő osztályra nézve a 6-ik pont szerint határozandó meg. A költség szaporodás, mely ez által az also élmezési osztályra kiterjed, mivel azok felszámításánál a magasabb élmezési osztályok is beolvasztva vannak, általában nem lehet nevezetes.

Ha mindazáltal valamely kórházi intézetnél a magasabb osztályban élmezett betegek száma az alsóbb osztály belieket olyannyira felülmúlta, hogy ezen felszámítási mód által az alsóbb élmezésre jutott szaporodás csak egy fél kárt is fejenként és naponként eredményezne, azon esetre ezen összeg az

alsóbb osztálynál leszámítandó, és az ekként származott hiány a felsőbb osztályok élmezése kiszámításánál beveendő.

9-szer Hogy a tápdíjak a nagyobb osztálybeliekre kinyomozhatassanak, az alsóbb osztálybeliekre meghatározott díjakhoz pótlékok vétethetnek, melyek azon fogyasztásnak, mely a magasabb osztálybelieknél történik, megfeleljenek.

A rendkívüli fogyasztás minden felszámítható kiadásoknál életbe léphet. — A magasabb osztály beliek tápdíjjaik kinyomozásánál, a rendkívüli fogyasztás összege, mely ezen osztálynál a legközelebb lefolyt 3 évben tapasztaltatott, az ápolási napok összes számával, melyek azon osztály beliekre 3 év alatt fordítottak felosztandó, az ekként eredt összeg a pótlék lesz, mely a legalsóbb osztály tápdíjaihoz adatván, a kérdéses osztály fej s naponkénti tápdíját fogja meghatározni.

10-szer Rendes díj követelések, melyek tört számot tesznek, egészekre emeltethetnek.

11-szer Kórházi intézeteknél, hol két vagy csak egy évi kezelés létezik, jelenleg csak két vagy egy évi eredmény a 6 és 9-ik pont értelme szerint szolgáljon alapul a tápdíjak meghatározására.

12-szer Ujjonnan felállított kórházi intézetnél, a díj, a különféle osztályokra nézve megközelítőleg egyéb és hasonló körülmények alatt levő kórházak szerint számítandó.

13-szor A kórházi intézeteknél gyakran előfordulható és előre nem látott kiadások fedezésére, melyek illedelem sértése nélkül a jövő évi tápdíjak meghatározásánál számításban nem vétethetnek fel, hol a kórházi intézeteknek, szabad rendelkezésük alatt létező vagyonok nincsen, ott egy tartalékalap képeztessek.

14-er. Ha a tápdíjak meghatározásánál, az egész krt tevő pótlékok, és egyéb feleslegek, vagy megazdálkodások kedvező körülmények bekövetkeztében, a tartalékalap képzésére nem elegendők, azon esetre a tápdíjakhoz valamely csekély pótlék adathatik, melyből a tartalékalap képezthetetik.

15-szer A tartalékalap egy bizonyos, a kórház terjedelmének megfelelő magasságot nehaladjon meg. Milyhelyt ezt meghaladja, a pótlékok a tápdíjakból kihagyandók.

A tartalék alapból, vagy más e célra szolgáló alapokból viselt kiadások, a tápdíjak számításánál tekintetbe nem veendő. Járulékok, melyek a kórházi intézeteknek, alapítványok, hagyományok, ajándékok, vagy szerződések által esnek birtokukban, — rendeltetésük szerint a tápdíjak felszámításánál általában, vagy ezeknek bizonyos osztályokra nézve fordításánál, leszámítandók.

Ezen utasítás a cs. kir. megyei hatóságoknak, vagy városi tanácsoknak azon megjegyzéssel adatik ki hivatalos használatra, hogy azon kórházakkal, melyek e helyről nyilvánosoknak kijelöltettek, e rendszabályokat közöljék, és az iránt intézkedjenek, hogy azon javalatok, melyek a tápdíjaknak meghatározását a jövő évre kívánják, ezen utasítás értelme szerint f. évi sept. hó 11-kén ide fölterjesztessenek, hogy a tápdíjak meghatározása a következő évre még annak idejében megtörténhessék.

Egerben, 1865. Nyomatott az érseki lyceum könyv- és könyomdájában.